

ОСОБЛИВОСТІ «КУЛІНАРНОЇ ПРОЗИ» В СИСТЕМІ ЖАНРІВ МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Коваленко Анастасія

Науковий керівник: к. філол. н., доцент Землянська А.В.

*Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: kovalenkonastya44@gmail.com*

Розвиток літератури є незмінним процесом, що відображає будь-які зрушення в житті суспільства. На сьогодні, у добу глобалізації, популярними стають жанри на межі мистецтва слова і документалістики, публіцистики, наукового тексту тощо. Крім того, все активніше відбувається злиття різних сфер людської діяльності, зокрема інформаційно-комунікативних технологій та філології, що дає можливість візуалізувати словесну інформацію шляхом демонстрації кінофільмів за мотивами творів, театральних вистав, перегляд живопису тощо [6]. Можливим є і зворотній процес – словесна візуалізація смакових та ольфакторних образів. Одним із художніх явищ, де б використовувався такий прийом, є «кулінарна проза», формування якої розпочалося ще у ХІХ ст. і дотепер набуває все більшого поширення.

«Кулінарна проза» – це твори, що вміщують у собі колекцію рецептів приготування їжі. При цьому відбувається зосередження уваги на психічному стані та духовному зіткненні персонажів, зображуються їх стосунки з найближчим оточенням [1, с. 14].

Як зауважує С. Філоненко, поширення «кулінарної прози» на поч. ХХІ ст. пов'язане безпосередньо з формуванням масової літератури та поступовим заповненням усіх її ніш (від дамського роману й бойовика до літератури non-fiction). До цих факторів дослідниця зараховує й поза літературні – «продовольчу кризу» 90-х та посилення уваги до приватного й чуттєво-тілесного світу [5, с. 141].

Сьогодні про їжу та секрети її приготування написано багато статей і книг – усі вони різнопланові за своїми концепціями. Але в «кулінарній прозі» як окремому жанрі описуються не лише способи приготування страв, а й почуття. Тут за основу взяті архівні документи, рецепти та особисте листування, або певний романтичний мотив. Найчастіше ці художні твори просякнуті любов'ю до смаків і ароматів, які читач завдяки яскравим і точним описам сприймає й відчуває як реальні. Однак у цих книгах головне – не їжа: єдине, що їх об'єднує, – це любов і смак до життя.

Через призму смаків письменники розкривають своє світобачення, важливі проблеми особистості та життя взагалі. Представниками цього нового жанру в українському мистецтві

слова є М. Матіос, С. Пиркало, Н. Сняданко та ін. При цьому, М. Матіос вважається засновницею «кулінарної прози» у вітчизняній літературі, насамперед завдяки своєму творові «Фуршет від Марії Матіос» (2002).

Художньою інновацією Марії Матіос у «Фуршеті» є розгортання своєї філософії життя, орієнтованої на тілесні задоволення – як духовні, так і любовні: «Але поміж приготування, я розкажу тобі трохи житейських історій, можливо, Читачу, ти зрозумієш чому я так уважно живу, приглядаючись і вслухаючись у чужі Долі» [3, с. 3]. Ці два дискурси міцно переплетені в книзі: їжа і спокуса йдуть поруч, вишукані страви розглядаються як спосіб завоювання, утримання коханого чоловіка, а інколи – спосіб красиво попрощатися з ним. Не випадково авторка постійно в деталях описує смак страв, процес їх приготування та певні міркування під час цього процесу. Як зауважила Н. Заверталюк, у книзі поєднані дві концепції, означені авторкою вже у підзаголовку, – це «Трави й Почуття (кохання)» [2, с. 56]. За дослідницею, спільність обох концепцій розкривається у тексті твору на різних рівнях: ситуаційному, родієвому, психологічному тощо. Для героїні твору кухня – це ніби рай, у якому вона мешкає, а все, що там відбувається, – ніби містика та магія. Всі страви є вишуканими та не схожими одна на одну, так само, як і життєві ситуації можуть бути різноманітні і не схожі.

Тож, як стверджує Р. Харчук, «кулінарна проза» – це не лише рецепти, та розповіді про правильне приготування їжі, а й певна «історія, хімія почуттів, сатира, романтика та подорож у глибини душі» [4, с. 46].

Отже, «кулінарна проза» на сьогодні виокремилась як жанр, що поєднує в собі публіцистичну літературу та художню. Значне місце в натуралістичних та дещо імпресіоністичних гастрономічних описах займає глибокий ліричний струмінь, пов'язаний із зображенням людських стосунків і повсякдення. Саме такі особливості «кулінарної прози» заклала в українській літературі своїм твором «Фуршет» М. Матіос.

Список використаних джерел

1. Буркова П.П. Кулинарный рецепт как особый тип текста (На материале русского и немецкого языков) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19, 10.02.01 / Полина Павловна Буркова. – Ставрополь, 2004. – 212 с.
2. Заверталюк Н.І. «Фуршет від Марії Матіос»: феміністичний дискурс / Н.І. Заверталюк // Вісник Запорізького національного університету. – 2009. – №1. – С. 55–58.
3. Матіос М. Фуршет / М. Матіос. – Львів : Кальварія, 2002. – 338 с.
4. Філоненко С.О. Література плюс кулінарія: формування нового жанру масового письменства / С.О. Філоненко // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Філологія. – 2014. – Вип. I. – С. 141–151.

5. Харчук Р.Б. Сучасна українська проза. Постмодерний період / Р.Б. Харчук. – К., 2008. – 247 с.
6. Шаров С.В. Методологічні аспекти комп'ютерної підтримки самостійної роботи студентів-філологів: навч.-метод. посіб. – [2-ге видання доп. і перероб.] / С.В. Шаров, Т.М. Шарова / [передмова проф. І.Л. Михайлина]. – Харків: Федорко, 2014. – 200 с.

УРБАНОНІМИ МІСТА ХАРКОВА І ПРОЦЕС ДЕКОМУНІЗАЦІЇ: ПОЛІТИЧНІ, СОЦІАЛЬНІ ТА КУЛЬТУРНІ ФАКТОРИ

Коваленко Людмила

Науковий керівник: к.ф.н., доц. Леbedенко Ю. М.

Харківський національний педагогічний

університет імені Г.С. Сковороди

e-mail: mila.smith100500@gmail.com

Функціональна та мовна своєрідність власних назв привела до того, що їх стали вивчати в особливому розділі мовознавства – ономастиці (з гр. «мистецтво давати імена»).

Ономастику вважають розділом лінгвістики, що досліджує сукупність власних імен певної території, історичного періоду, етносу. Тому важливим є врахування всіх обставин виникнення і подальшого розвитку власних імен. Необхідними для дослідження постають певні історичні умови появи онімів, географічні особливості території, склад населення або ж конкретна ситуація появи власного імені.

В ономастичних дослідженнях найчастіше послуговуються історичним, етимологічним, статистичним, загальнотипологічним та іншими методами.

Ономастика має свій базовий термінологічний апарат. Окремі підкласи власних імен і їх підрозділи отримали загальноновизнані термінологічні назви. Вони складаються із давньогрецьких, іноді латинських, термінів і давньогрецького терміну “онім”. За В. Німчуком, в українській ономастичній термінології затверджені такі назви: автоетнонім, аллоетнонім, антропонім, астіонім, гелонім, гідронім, еронім, катайконім, комонім, лімнонім, макротопонім, топонім, хоронім, етнонім [4, с.276].

Ми зосередили свою увагу саме на урбанонімах, що активно репрезентують розділ топоніміки. За Н. Подольською «урбанонім (від лат. urbanus – міський + онім) – вид топоніма, власне ім'я будь-якого внутрішньоміського топографічного об'єкта: агороніма, годоніма, хороніма міського, еклезіоніма, ойконіма» [6]. Тобто, урбаноніми – це, перш за